

Operativt mål 4 – Rätt fisk

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Ta del av stöd till operativt mål 4. Stödet består dels av information och dels av frågor som kan ställas för att kontrollera om målet är uppfyllt.

Om målet

Operativt mål 4 Rätt fisk - NKP-webben

Rapportering av målet

Målet ska rapporteras enligt anvisningarna till myndighetsrapporteringen.

Anvisningar - Information om utförda kontroller

Det innebär att rapportering av detta mål ska ske mot rapporteringspunkt P21 samt mot nedanstående lagstiftningspunkter:

C11 - Konsumentinformation för fiskeri- och vattenbruksprodukter

H02 - Specificerade spårbarhetskrav för livsmedel av animaliskt ursprung

H07 - Fångst- eller produktionsområden för fiskeri- och vattenbruksprodukter

Om fiskart och fångstzon

Vid detaljhandelsförsäljning av fisk ska information om artens handelsbeteckning och vetenskapligt namn samt produktionsmetod och ursprung lämnas till konsumenten.

Handelsbeteckningen fastställs i SLVFS 2001:37. Enligt artikel 17 i förordning (EU) nr 1169/2011 ska varubeteckningen på en förpackning vara den fastställda handelsbeteckningen.

Uppgifter om fångst- eller produktionsområde lämnas enligt FAO:s (Food and Agriculture Organization of the United Nations) förteckning över fiskeområden. Se artikel 38 i förordning (EU) nr 1379/2013.

Läs mer om handelsbeteckningar på Livsmedelsverkets webbplats.

Fisk- och vattenbruksprodukter - handelsbeteckningar

Var ska kontrollerna göras?

Kontrollerna ska utföras på anläggningar som ligger i tidigare handelsled än det som säljer direkt till konsument, det vill säga grossister, huvudkontor och matmäklare.

Hur många anläggningar ska kontrolleras?

Om antalet anläggningar inom myndighetens ansvar är 20 eller färre ska minst 50 % av dessa kontrolleras. Om antalet anläggningar inom myndighetens ansvar är fler än 20 ska minst 25 % av dessa kontrolleras.

Vad ska kontrolleras?

Kontroll ska göras av det sortiment som omfattas av artikel 35.1 i förordning (EU) nr 1379/2013 om det är avsett att erbjudas till försäljning till slutkonsumenter eller storhushåll. Det kan vara hela fiskar, fiskfiléer, hackat eller malet fiskkött. Det kan även vara varmrökt, torkad, saltad fisk eller fisk i saltlake. Även skaldjur inkluderas, till exempel kokta oskalade räkor men inte kokta skalade räkor. Produkterna kan ha svenskt eller utländskt ursprung.

Sedan 2019 finns ett obligatoriskt spårbarhetssystem (SBS) för fisk fångad eller odlad i havet av svenska fiskare/vattenbrukare, som Havs- och vattenmyndigheten (HaV) administrerar och kontrollerar. Mer om SBS-systemet kan du läsa på HaV:s webbplats, i föreskriften om spårbarhet för vissa fiskeri- och vattenbruksprodukter (HVMFS 2017:14) och i vägledningen till denna.

Spårbarhet av fiskeriprodukter - Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om spårbarhet för vissa fiskeri- och vattenbruksprodukter (HVMFS 2017:14) - Havs- och vattenmyndigheten

Vägledning till Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om spårbarhet för vissa fiskeri- och vattenbruksprodukter (HVMFS 2017:14) - Havs- och vattenmyndigheten

För att få större utväxling av det operativa målet är det därför lämpligt att de kommunala kontrollmyndigheterna i första hand kontrollerar partier som inte omfattas av SBS-systemet. Det innebär att följande partier bör kontrolleras i första hand:

- Fisk fångad/odlad i sötvatten i Sverige.
- Importerade fiskprodukter med ursprung från tredje land, inkluderat länder med ett EES-avtal med EU, både odlade och fångade, som omfattas av artikel 35.1 i förordning 1379/2013. Detta inkluderar fisk från tredje land som importerats via ett annat medlemsland och förts in till Sverige.

Kontroll ska göras av att:

- korrekt information om fiskart finns, antingen som beteckning på färdigförpackningar med fisk eller i medföljande dokumentation till icke färdigförpackad fisk.
- korrekt information om fångst- eller produktionsområde anges på färdigförpackningar med fisk eller i medföljande dokumentation till icke färdigförpackad fisk.
- företagen har system för spårbarhet enligt artikel 18 i förordning (EG) nr 178/2002 och att detta uppfyller kraven i genomförandeförordning (EU) nr 931/2011.

Förberedelser och utförande

Vi rekommenderar att du börjar med att gå igenom lagstiftningen och den vägledande informationen i Kontrollwiki. Det kan vara bra att bekanta sig med fångstområdena och resurserna för artbestämning av fisk.

Läs mer om fångstområden och ta del av frågor och svar om SBS-systemet på HaV webbplats

Fångstområden - Havs- och vattenmyndigheten

Frågor och svar om SBS-systemet - Havs- och vattenmyndigheten

Kontrollen kan utföras som inspektion eller revision beroende på vad som passar bäst i förhållande till dels kontrollplanering i övrigt och dels verksamhetens omfattning när det gäller fisk.

Frågor som kan vara till hjälp vid kontrollerna

Här följer exempel på ett antal frågor som är bra att ställa i samband med kontrollen.

1. Hur många förpackningar/produkter ska kontrolleras?

Antalet förpackningar att granska vid kontrollen bör vara avvägt mot den planerade tiden för kontrollbesöket och hur mycket av den som ska läggas på detta område. Antalet bör vara större om det hanteras fisk från många olika områden, leverantörer/producenter och/eller fiskarter.

2. Finns information om handelsbeteckning och vetenskapligt namn?

På de utvalda färdigförpackningarna eller i dokumentation som tillhör de utvalda, ej färdigförpackade produkterna ska det finnas information om fiskens handelsbeteckning och vetenskapligt namn, se artikel 35.1a i förordning (EU) nr 1379/2013.

Kontrollera att handelsbeteckningen stämmer med rätt vetenskapliga namn enligt SLVFS 2001:37 eller med tillfälliga handelsbeteckningar. Observera att den nationella föreskriften endast har rätt att fastställa handelsbeteckningen. Den vetenskapliga beteckningen kan ha ändrats och de informationssystem (databaser) som anges enligt artikel 37.a i förordning (EU) nr 1379/2013, det vill säga Fishbase och ASFIS, ska användas för att kontrollera att det vetenskapliga namnet är korrekt om det angivna vetenskapliga namnet skiljer sig från det som anges under tillfälliga handelsbeteckningar eller av föreskriften.

Tillfälliga handelsbeteckningar

Fishbase

ASFIS

För hela fiskar kan kontroll göras att angiven art stämmer. För styckdetaljer är det svårare att göra om det inte är ett uppenbart fel. Vid misstanke om att angiven art inte stämmer kan prov tas för artbestämning.

3. Är spårbarhetskraven uppfyllda?

Kraven på uppgifter för spårbarhet finns i artikel 18 förordning (EG) nr 178/2002 och i genomförandeförordning (EU) nr 931/2011. Dessa är att livsmedelsföretagaren ska se till att följande information om varje sändning av fisk och fiskprodukter följer med till kunden:

- En noggrann beskrivning av livsmedlet.
- Livsmedlets volym eller kvantitet.
- Namn på och adress till
 - den livsmedelsföretagare som levererat fisken.
 - avsändaren (ägaren) om denne är någon annan än den livsmedelsföretagare som levererat fisken.
 - den livsmedelsföretagare som fisken levererats till.
 - mottagaren (ägaren) om denne är någon annan än den livsmedelsföretagare som fisken levererats till.
- En referens som identifierar partiet.
- Avsändningsdatum – datum då fisken skickades från avsändaren till mottagaren.

Denna information ska kunna visas upp för kontrollmyndigheten, ska vara uppdaterad och finnas tillgänglig tills det finns goda skäl att anta att livsmedlet har konsumerats.

4. Är fångst- eller produktionsområden och metoder korrekt angivna?

Enligt artikel 35.1b i förordning (EU) nr 1379/2013 ska produktionsmetod anges som:

- "... fångad ...",
- "... fångad i sötvatten ..." eller
- "... odlad".

Ordet "fångad" betraktas här synonymt med "fiskad".

Enligt artikel 35.1c och artikel 38 ska fångst- eller produktionsområdet där produkten fångats eller odlats anges.

För fisk fångad i havet ska namnet på delområdet eller sektionen som förtecknas i FAO:s förteckning över fiskeområden anges. Det ska även anges det svenska namnet på detta område alternativt en karta eller piktogram som visar detta område.

Om fisken är fångad i andra havsområden än Nordostatlanten (FAO-område 27), Medelhavet och Svarta havet (FAO-område 37) räcker det med en uppgift om namnet på FAO-området.

För fiskeriprodukter fångade i sötvatten ska en hänvisning till det vatten i medlemsstaten eller tredjelandet där produkten har sitt ursprung anges.

För odlad fisk ska anges det land där produkten har uppnått mer än hälften av sin slutliga vikt eller har befunnit sig under mer än hälften av uppfödningens perioden.

Det är tillåtet att i detta sammanhang mer specifikt ange den geografiska platsen som region, till exempel "Odlad röding från Jämtland".

5. Hur gör jag om avvikelser konstateras?

Om spårbarhet inte kan visas bedömer Livsmedelsverket att livsmedlet inte kan släppas ut på marknaden. Spårbarhet kan inte fabriceras i efterhand.

Om det under kontrollen visar sig att uppgifterna inte kan styrkas bör myndigheten förbjuda att det aktuella partiet släpps ut på marknaden. Om myndigheten misstänker att det kommer att släppas ut på marknaden trots förbud bör beslut om omhändertagande och destruktions fattas.

HaV bör alltid kontaktas vid partier som inte uppfyller spårbarhetskraven och som omfattas av SBS-systemet.

Senast uppdaterad 29 mars 2021 Ansvarig grupp SV_SL